SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MERYTORYCZNEJ MUZEUM KASZUBSKIEGO IM. FRANCISZKA TREDERA W KARTUZACH ZA 2024 r.

Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera w Kartuzach powołane zostało do życia w 1945 roku, natomiast oficjalnie swoje podwoje otworzyło 1 maja 1947 roku. Siedzibą Muzeum jest willa z pierwszej ćwierci XX wieku. W okresie międzywojennym był to prywatny dom weterynarza powiatowego Joachima Ruchy. W latach 1945–1946 mieścił się tu powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego. Po opuszczeniu budynku przez UB, powstało tu muzeum etnograficzne założone przez Franciszka Tredera, które 1 stycznia 1950 roku zostało upaństwowione. Dnia 25 stycznia 2001 roku Muzeum Kaszubskie im. Franciszka Tredera w Kartuzach decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zostało wpisane w Państwowy Rejestr Muzeów. W budynku głównym znajdują się pomieszczenia o funkcjach wystawienniczych, magazynowych oraz administracyjnych. Drugi obiekt, zrewitalizowany budynek gospodarczy muzeum, jest miejscem spotkań mieszkańców i turystów podczas organizowanych w nim wystaw, koncertów, wykładów. Do głównych zadań Muzeum, oprócz działalności bieżącej – administracyjnej, należy gromadzenie zbiorów, katalogowanie i opracowywanie naukowe muzealiów, prowadzenie oraz uzupełnianie elektronicznej bazy danych muzealiów, szerzenie wiedzy historycznej, popularyzowanie dziedzictwa kaszubskiego.

ZAKUPY I DAROWIZNY 2024 ROK

W 2024 roku Muzeum Kaszubskie w Kartuzach pozyskało sporo ciekawych obiektów związanych z historią, kultura i sztuką Kartuz oraz wytworów materialnych związanych z życiem codziennym naszego regionu. Dwa z nich zakupiono, pozostałe przekazali darczyńcy.

Nabytki pozyskane drogą kupna zostały wpisane do ksiąg inwentarzowych muzealiów etnograficznych. W pierwszych miesiącach tego roku zbiory etnograficzne powiększyły się między innymi o pięknie wykonany, drewniany przyrząd gospodarski z 1838 roku - łamacz do konopi, działający na zasadzie gilotyny oraz duży, biały, haftowany obrus z mereżką. Poza tym zakupiono szafę z nadstawką z początku XX w.

Ponadto pozyskano wiele darowizn, które wzbogaciły kolekcje muzealiów znajdujących się w dziale artystyczno – historycznym. Łącznie przekazano ponad 30 cennych przedmiotów związanych z kulturą i historią regionu oraz samych Kartuz. Największa darowizna została przekazana w związku z wystawą poświęconą Else i Franciszkowi Mekowskim: to kolekcja 10 obrazów olejnych Franciszka Mekowskiego, 8 przekazanych przez Hanne i Andrzeja Blok (najstarszy z obrazów „Martwa natura z owocami" został namalowany w 1930 r.), jeden obraz przez Danutę Kitowską i jeden przez Eugenię i Krzysztofa Szczesnych. Poza tym muzeum do nowo tworzonego muzeum przy ulicy Klasztornej otrzymało od mieszkanek Kartuz ponad stuletnią toaletkę.

Muzeum otrzymało również wiele ciekawych i cennych przedmiotów o wartości historycznej. Na szczególną uwagę zasługują dokumenty i przedwojenne pamiątki po Jadwidze Kowalkowskiej, długoletniej mieszkance Kartuz, np. Manualik Dzieci Maryi, czy specjalny bilet pielgrzymkowy Szwajcarskich Linii Kolejowych, a także dokumenty z 1942 i 1947 roku rodziny Cierockich. Wyjatkową pamiątkę przekazaną przez Beatę Falkowską stanowią życzenia ślubne z 1928 r. wypisane przez księdza doktora Heyka. Zbiory działu artystyczno – historycznego wzbogaciły się również o niezwykle interesującą kolekcję 8 czarno-białych fotografii wykonanych w latach 30 -tych XX w. w kartuskich łazienkach w Gaju Świętopełka nad Jeziorem Klasztornym, kolekcję 7 widokówek z terenu Kaszub i 2 tom kroniki hafciarskiej Zofii Formeli.

Wystawy, spotkania, promocje

Rok sprawozdawczy obfitował w wiele wydarzeń, niektóre z nich są już cykliczne i charakterystyczne dla działalności kartuskiego muzeum. 13 stycznia 2024 r. w Muzeum Kaszubskim w Kartuzach odbyło się Święto Złotnicy i wernisaż wystawy „Złotnica we współczesnym hafcie użytkowym". Na wystawie zaprezentowano prace uczestniczek kursu haftu kaszubskiego „Złotogłowie od A do Z" zrealizowanego przez gdański oddział ZKP pod okiem Danuty Niechwiadowicz a także prace innych autorek. Tradycyjne, kaszubskie wzory wyszyte złotą i srebrną nicią na czarnym, bordowym i zielonym aksamicie to prawdziwy majstersztyk rękodzieła regionalnego. Haft ten określany jako złotnica - nazwę swą zawdzięcza nakryciom głowy (złotogłowie). Obecnie haft ten jest inspiracją dla artystów i hafciarek, którzy przenoszą go na przedmioty użytkowe. W roku sprawozdawczym odbyła się promocja kolejnego numeru (ósmego) „Kartuskich Zeszytów Muzealnych",

Ważniejszymi wystawami zorganizowanymi w 2024 roku w muzeum były: „Życie i twórczość Else i Franciszka Mekowskich" oraz „Igłą i dłutem. Zofia Formela". Do obu z nich muzeum wydało katalogi. Spotkania uświetnił występ niezwykle utalentowanej Zofii Szuman.. Podczas wernisażu wystawy prac malarskich Franciszka Mekowskiego nastąpiło także uroczyste wręczenie nagród laureatom konkursu pt. „Śladem kartuskich kamienic". Nieznane historie spisali dla nas Robert Wesołek, Daria Kaszubowska i Urszula Wydrowska. Gromkie brawa zebrała pani Urszula Wydrowska, która pomimo problemów ze zdrowiem spisała dzieje kamienicy kartuskiej położonej przy ulicy 3 Maja. I miejsce zajął: Robert Wesołek za „Historia kamienicy przy ulicy Kościuszki 18 i jej mieszkańców" Pamięci Franciszka i Marty Chistowskich , II miejsce zajęła: Daria Kaszubowska za wspomnienie pt. „Wydeptali swoje ścieżki w Kartuzach" (ulica Kościuszki) i drugie wspomnienie pt „Z leśnego dworku do małej kamieniczki" (przy Jeziornej), III miejsce zajęła: Urszula Wydrowska za wspomnienie pt. "Śladem kartuskich kamienic (kamienica przy ul. 3 Maja 20)".

Wernisaż wystawy „Igłą i dłutem" odbył się 20 czerwca 2024 r. Na wystawie zaprezentowano kilkadziesiąt prac hafciarskich i rzeźbiarskich Zofii Formeli, które przekazała rodzina. Ponadto zaprezentowane zostały kroniki oraz sztandar kartuskiego oddziału ZKP, który wykonała Zofia wg projektu Barbary Pisarek. Piękne prace można podziwiać w godzinach otwarcia muzeum, wstęp wolny. Z niezwykłą historią Zofii można zapoznać się także w wydanym z tej okazji katalogu.

W roku sprawozdawczym odbył się wernisaż poplenerowy wraz z otwarciem interaktywnej wystawy „XXXX Plener MIEJSCE – LUDZIE – DZIEŁA – RELACJE”, oraz zaprezentowano film animowany “40 lat spotkań plenerowych – Kolekcjonerzy zdarzeń”.

25 kwietnia 2024 r. odbyła się w Muzeum Kaszubskim w Kartuzach debata pt. „Spojrzenie na Kaszuby z zewnątrz”. W trakcie spotkania zorganizowanego przez kartuskie muzeum oraz Instytut Studiów Klasycznych i Slawistyki Uniwersytetu Gdańskiego swoje spostrzeżenia konfrontowali przedstawiciele środowiska naukowego, słupskiego i gdańskiego. Spotkanie i rozmowę z prof. Dušan- Vladislavem Paždjerskim poprowadził dr Dariusz Majkowski. Podczas rozmowy poruszono kwestie związane z promocją Kaszub w innych krajach czy też powstanie Biblioteki Kaszubskiej w Serbii.. Ponadto mowa była o bajkach, legendach kaszubskich, które profesor tłumaczy na serbski i propaguje kulturę kaszubską w Serbii. Jak sam powiedział, łączy Serbów i Kaszubów.

W roku sprawozdawczym odbyło się kilkanaście promocji książki wydanych przez muzeum oraz inne wydawnictwa. I tak, 11 kwietnia 2024 r., w Muzeum Kaszubskim w Kartuzach odbyła się promocja publikacji dra Tomasza Glinieckiego „Gdańsk '45. Działania zbrojne. Opanowanie Pomorza Gdańskiego przez Armię Czerwoną” i „Gdańsk '45. Propaganda...” oraz spotkanie z ich autorem. Współorganizatorem wydarzenia było Wydawnictwo Region. Była to premierowa promocja dyptyku dr Tomasza Glinieckiego o wojskowych sukcesach i propagandowych dokonaniach Armii Czerwonej na Kaszubach wiosną 45 roku. To zupełnie inna wojenna opowieść niż te, które znany z czasów PRL. Autor książek w interesujący sposób, bardzo wyważony i merytoryczny przedstawił działania wojsk sowieckich a także działania propagandowe dotyczące tak zwanego "wyzwolenia" tych ziem.

9 maja 2024 r. w Muzeum Kaszubskim w Kartuzach odbyła się promocja książki pt. “Scygnąc miesądz” Karoliny Serkowskiej-Sieciechowskiej z ilustracjami Alicji Serkowskiej, zaś 14 maja odbyła się promocja trzeciego tomiku poezji pt. „Leno ptôchë/Tylko ptaki” prof. Adeli Kuik-Kalinowskiej. Rozmowę z prof. Adelą Kuik-Kalinowską poprowadził prof. Daniel Kalinowski. Podczas spotkania nie zabrakło opowieści o kolejnym tomiku poezji oraz o najnowszym „Leno ptôchë/Tylko ptaki”. W nim znalazły się między innymi wzruszające wiersze napisane po agresji na Ukrainę, czy też w wyniku sytuacji panującej na Białorusi.

12 czerwca 2024 r. odbyła się w Muzeum Kaszubskim w Kartuzach promocja książki Sławomira Formelli pt. „Wùnderwaffe i jinszé Fef-Lotë” i spotkanie z autorem. Spotkanie poprowadziła Barbara Kąkol.
W promocji uczestniczyli przedstawiciele świata nauki, m.in. prof. Dušan-Vladislav Paždjerski, organizacji pozarządowych, Alicja Serkowska, mieszkańcy Kartuz, przyjaciele i rodzina pisarza.

W roku sprawozdawczym, odbyła się Europejska Noc Muzeów, do której Muzeum włączyło się po raz 15. Od późnych godzin popołudniowych placówka otworzyła swe progi dla wszystkich chętnych obejrzeć zarówno bogate wystawy stałe, jak i ekspozycje tymczasowe, w tym udostępniony w samą Noc Muzeów zbiór biletów wizytowych, skompletowany przez Bartosza

Gondka W tym bogatym programie faktycznie każdy mógł znaleźć coś dla siebie. W jednym momencie zarówno w budynkach muzeum, jak i w muzealnym ogrodzie dostępnych było kilka różnych atrakcji. Młodych m.in. przyciągała gra VR - zwiedzanie kartuskiej kamienicy mieszczańskiej, a także pokaz sztuczek magicznych. Całe rodziny z kolei z zainteresowaniem podchodziły do przybyłych na miejsce rekonstruktorów historycznych. Z ułańskim rynsztunkiem do Kartuz zjechał Kawaleryjski Szwadron Kaszuby, z kolei grupa Retrospekcja z Gdańska pokazała zebranym, jak żyli mieszkańcy naszego regionu w okresie międzywojennym.

13 lipca w Muzeum Kaszubskim w Kartuzach odbyła się kolejna edycja Festiwalu Nalewek Kaszubskich. Poza degustacją nalewek na brak innych, artystycznych atrakcji nie można było narzekać. Zainteresowaniem cieszył się pokaz barmański – istna żonglerka kubkami. Niesamowite były warsztaty rytmiczno-bębniarskie. Do tegorocznej rywalizacji zgłoszono 42 nalewki, a Grand Prix zdobyła nalewka z kwiatów bzu Joanny i Adam Ziegertów.

Działalność wydawnicza

W roku sprawozdawczym powstał kolejny – ósmy – numer „Kartuskich Zeszytów Muzealnych". W przygotowaniu jest numer dziewiąty za 2024 rok. Ponadto Muzeum wydało publikację pt. „Zbrodnia pomorska w powiecie kartuskim". Jej promocja odbyła się 29 lutego 2024 roku. Na spotkaniu obecni byli m.in. Bogdan Łapa, starosta kartuski i Mieczysław Grzegorz Gołuński, burmistrz Kartuz. Publikacja Moniki Tomkiewicz, powstała w oparciu o kwerendę w krajowych i zagranicznych archiwach oraz w oparciu o liczne publikacje i artykuły z zakresu literatury przedmiotu. Jest to swego rodzaju przewodnik po miejscach pamięci powiatu kartuskiego. Kolejną wydaną pozycją była książeczka autorstwa Barbary Kąkol, „Igłą i dłutem. Zofia Formela" a także katalog wystawy Else i Franciszek Mekowscy tejże autorki.

Ponadto muzeum wydało książkę kucharską „Posmakuj Kartuz i Szwajcarii Kaszubskiej", na której wydanie otrzymało dotację z Gminy Kartuzy.

Konferencje, debaty
W roku sprawozdawczym Muzeum Kaszubskie w Kartuzach było gospodarzem kilku spotkań poświęconych szeroko rozumianej kulturze. Udział w nich wzięły osoby związane ze światem nauki i kultury.
Ponadto dyrektor muzeum Barbara Kąkol wygłosiła kilka prelekcji i referatów, mi.n. w
w ZKiW w Dzierżążnie *Stanisław Szarmach ofiara zbrodni katyńskiej*,
w Nowej Karczmie *Historia Muzeum Kaszubskiego na tle historii Kaszub*

w Muzeum Zachodniokaszubskim podczas XXIII Konferencji Kaszuboznawczej *Kobiety-animatorki na Kaszubach i Pomorzu* Bytów, *Teodora Kropidłowska – pisarka i działaczka z Kartuz,* 20-21września 2024 r

Ponadto brała udział *w* II Konferencji muzeów wpisanych do Państwowego Rejestru Muzeów, która odbyła się w dniach 22 i 23 maja 2024 r. we Wrocławiu.

Brała także udział w konferencji naukowej pt. "WYZWANIA DLA OCHRONY DÓBR KULTURY W CZASIE KONFLIKTU ZBROJNEGO - 70-LECIE KONWENCJI HASKIEJ", która odbyła się w dniach 19-20 września br. w Audytorium Biblioteki Głównej Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni.

You Tube, media społecznościowe, tv

W roku sprawozdawczym Barbara Kąkol wystąpiła w TVP Kultura w programie Wędrowiec Polski, a także w dwóch odcinkach programu kulinarnego Tomasza Jakubiaka Smaki Kaszub.

Pracownicy Tadeusz Wanke, Sylwia Wilma wystąpili w Telewizji Gdańsk w programie TVP 3. Oprócz tego dyrektor i pracownicy muzeum udzielali wywiadu dla rozgłośni radiowych.

W 2024 roku otrzymaliśmy wsparcie finansowe w wysokości 36 000,00 zł netto od Fundacji Kaszubskiej Bazar na wykonanie tablicy upamiętniającej Friedricha Lorentza i wydanie publikacji związanych z historią Kartuz.
Poza tym w roku sprawozdawczym odbyło się kilkadziesiąt warsztatów dla dzieci i młodzieży, Piknik Bursztynowy, który przyciągnął 100 uczestników, kilkaset lekcji muzealnych oraz dwa turnusy półkolonii letnich i zimowych dla dzieci.

Ponadto kilka tysięcy osób skorzystało z gry VR. Dzięki rozwiązaniu technologicznemu VR w muzeum jest możliwość wirtualnego zwiedzania domu mieszczańskiego. Wygenerowanie trójwymiarowej przestrzeni pozwala gościom przenieść się w czasie. Dzięki grze można poruszać się po mieszkaniu, zwiedzać jego pomieszczenia, dotykać i podnosić przedmioty a także usłyszeć muzykę poważną.

Z kwestii gospodarczych, w roku sprawozdawczym została zmodernizowana kotłownia wraz z wymianą kotła co oraz wykonana została izolacja balkonu w budynku głównym muzeum.

Ponadto w ogrodzie muzeum powstała altana będąca zadaszeniem dla eksponatów wolnostojących.